

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav věd o umění a kultuře

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce a studijní obor: Jan Kavka (EST)

Název práce: ROZPOLCENÁ POSTAVA V LITERATUŘE A VE FILMU

Oponentka práce: Mgr. Vera Kaplická Yakimova, Ph.D.

Slovní vyjádření, náměty a otázky k obhajobě:

Bakalářská práce Jana Kavky je zajímavým pokusem propojit mnoho různých pohledů na dvě fikční postavy – Alexe (DeLarge) z knihy a filmu *Mechanický pomeranč* a Tylora Durdena z knihy a filmu *Klub rváčů*. Na práci je třeba ocenit její široký záběr, snahu o inovaci (například použití metafor ze sféry elektrotechniky) a zápal pro vybrané téma. Z textu práce je viditelné úsilí autora představit ucelený pohled a autorskou interpretaci, což se v pracích tohoto typu nestává často.

Zároveň má text bakalářské práce i některá problematická místa, na která se pokusím krátce upozornit. První z nich je samotný ústřední pojem „rozpolcená postava“, který není v textu jasně vymezen a nechává čtenářstvo hádat, co všechno zastřešuje. Kavka neuvádí další příklady rozpolcených postav, čímž vytváří očekávání, že materiál, jež je v práci prezentován patří do určitého pomyslného centra pojmu. Jediná odborná literatura, kterou Kavka nabídne je práce z oblasti psychoanalýzy, kde ho zajímají specifika disociativní poruchy osobnosti. Je tedy rozpolcená postava obecně postava, jež trpí tímto onemocněním? Text práce se k této otázce nevyjadřuje, a mohli bychom hned dodat, že Alex z *Mechanického pomeranče* touto nemocí netrpí. Pokud je ale klíč jinde, autor by ho měl čtenářstvu nabídnout. Já osobně vidím zásadní rozdíl v tom, zda postava trpí poruchou osobnosti, nebo prošel terapií, která mu má jeho osobnost potlačit a pozměnit. Během obhajoby by se autor mohl vyjádřit k tomu, co to pro něj je „rozpolcená postava“ a jaké další příklady z literatury/filmu by do této kategorie spadaly?

Celkově se bohužel v textu setkáváme s častým „šermováním“ s pojmy, u kterých je ne vždy jasné, zda jim autor rozumí. Kavka prokazuje znalost úctyhodného množství odborné literatury, například naratologické, ale pak tyto pojmy používá v nejlepším případě značně volně. Jako jeden z mnoha příkladů mohu uvést citace ze strany 22 a 23:

„Tímto soudem jako implikovaný vypravěč zaměřuje své hledisko i sám na sebe. Co se týče implikovaného čtenáře, tak ten ve spojitosti s absorbováním těchto informací přenesl následný proces percepce k reálnému čtenáři, který tímto obdrží čtenářskou zkušenost“.

„Když konečně dojde k onomu zlomu – kde se z implicitních náznaků rozpolcenosti Vypravěče a Tylera dostáváme k explicitně vyjádřené skutečnosti, že Vypravěč a Tyler jsou jedna a tatáž osobnost – vyvstává obhajoba předešlého nespolehlivého vyprávění a Vypravěč znovu zaujímá svou tradiční verzi implikovaného vypravěče.“

Kavka by mohl během obhajoby vysvětlit, jak chápe pojem „implikovaný vypravěč“, se kterým jsem se já osobně dosud nikdy nesetkala a jaká je jeho „tradiční“ nebo pokud existuje i jeho „netradiční“ verze?

Na stejné straně 23 se setkáme i s dalším využitím tohoto pojmu, kde ale přibude pojmová smršť: „V závislosti na čtení fikčního světa Klubu rváčů se text rozděluje na dvě části čtení, a to estetické a etické čtení. Ona estetická funkce působí pomocí formy vyprávění, kterou je ich-forma ve které je obsažený implikovaný vypravěč a postupně se vynořující jeho nespolehlivá vlastnost svázaná s postavou Tylera Durdena. Etická funkce textu naopak reprezentuje fikční svět, který uzavírá a podmaňuje si jednání a existenci ústřední postavy Vypravěče a Tylera Durdena uzamknuté v jednom celku.“ Bylo by dobré, aby se autor na obhajobě vyjádřil i k tomuto tékání mezi „estetickým a etickým čtením“ a „estetickou“ a „etickou funkcí“ a vysvětlil, jak těmto pojmům vlastně rozumí.

Závěrečné kapitoly věnované filmovým adaptacím ukazují na autorův zájem o film a svědčí o tom, že se dokáže v jeho základních pojmech pohybovat. Kavka operuje jak s pojmy z naratologie, které jsou pro film a literaturu společné, tak i na analýzu čistě filmových specifik (mizanscéna, střih...). Přestože se v této kapitole opírá o knihu Lindy Hutcheon, autor se neubrání hodnoticím tvrzením, že je něco v originále nadbytečné a ve filmu skvěle zvládnuté či operováním s věrností jako hodnoticím kritériem. Samotná Hutcheon se však takovým soudům vehementně brání a zkoumá adaptaci jako proces, jež je tvůrčí, a nejen mechanický přesun, který se dá zvládnout dobře či špatně. Celkově tyto kapitoly působí uspěchaně, a i když se zaměřují na důležité aspekty rozdílů mezi literárním a filmovým vyprávěním, k rozvinutí ústředního tématu příliš nepřispívají. I zde se setkáváme s pojmovou nejasností, která je přinejmenším rušivá. Na straně 37 se například dočteme: „Předloha pracuje s „nadbytečnými“ částmi kvůli navození kompletní povahy subsvětů (a mikrosvětů), přičemž film v rámci svého mimetického (a v tomto smyslu také imerznímu) převedení si dokáže vystačit pouze s touto částí, a tak stejně vyprávět povahu oněch subsvětů a mikrosvětů.“

Textu nepřispívá ani stylistická kostrbatost textu, který ke konci působí jako kdyby neprošel vůbec žádnou jazykovou redakcí. Nepřísluší mi z pozice nerodilé mluvčí stylistiku hlouběji hodnotit, ale i s mými znalostmi jazyka poznám opakování stejného slova v rámci jedné věty, nespisovnou koncovku -ovo atd. Z mnoha příkladů vybírám jen několik: „Ve skutečnosti se jedná o důležitou část osobnosti, díky které člověk rozšiřuje svoji osobnost“ (s. 10), „Problémová otázka, která z tohoto problému vyplývá zní...“, „Díky určitým scénám, na které se Alex dívá a popisuje lze vysledovat určité scény...“ (s. 14), „Marla nemá (a nemůže mít) povědomí o Tylerovo přítomnosti“, „při Jackovo nebo Tylerovo jednáním“, „ve scénách Tylerovo promluv, sledujeme Jackovo promluvy“, „posledně se nám dostává pohledu k

Jackovo uvědomění a zobrazování Tylera už jako výplod Vypravěčovo fantazie“ (s. 35). Střídání autorského singuláru a plurálu či příliš časté použití závorek v textu působí rovněž rušivě.

I přes všechny zmíněné připomínky, musím znovu konstatovat, že bakalářská práce Jana Kavky je v něčem nadstandartní. Odvahou zkusit něco nového a generalizovat svoje postřehy. Když se k tomu však přidá teoretická i jazyková neukázněnost, celková kvalita klesá. V této podobě musím práci ohodnotit „pouze“ jako velmi dobrou.

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

.....
podpis oponentky práce

V Sofii, dne 18. srpna 2023

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	--------------------	-------	-----------